

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår ref
Rgh200812

Deres ref
200806371

Dato 19.12.08

Høring om forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven på følgende områder:

1) Plikt til forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.-4. årstrinn, 2) Bestemmelsene om organisering av elevene i grupper – kravet til sosial tilhørighet, 3) Plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnopplæringen, 4) Minoritetsspråklige elevers rett til utvidet tid i videregående opplæring, 5) Plikt til foreldresamarbeid i grunnskolen og videregående opplæring, 6) Rett og plikt til fysisk aktivitet i grunnskoleopplæringen, 7) Bestemmelsene om private skoler for funksjonshemmede, 8) Skolepenger for særskilt tilrettelagt videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett.

Innledning:

Norges handikapforbund vil benytte anledningen til å avgi høring på punktene; 1, 2, 3, 5, 6, 7 og 8. NHF er betenkt over at det stadig kommer endringer i opplæringsloven og privatskoleloven som til sammen og over tid vil bety vesentlige endringer i lovene. Dette vil ha store konsekvenser for funksjonshemmede i opplærings situasjonen. Vi er bekymret for at en på denne måten mister overordnede målsettinger av syne og at rettigheter gradvis svekkes.

NHF er meget bekymret over den økende segregering som skjer i norsk skole, et økende antall kommuner oppretter forsterkede enheter hvor spesialkompetanse samles. På denne måten hindres nødvendig kompetanse i å nå ut i den vanlige skolen hvor den er sterkt etterspurt. Dette er et viktig moment for flere av punktene i denne høringen. Det er nødvendig at målsettingene om en inkluderende skole holdes høyt.

Flere av de punktene en ber om høring på her er også under utredning for eksempel i Midtlyngutvalget. NHF mener det er merkelig at en ikke avventer resultatene av denne utredningen før opplæringsloven endres.

NHF's krav:

Forslag om å lovfeste plikt til forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1. – 4. årstrinn (pkt 2) :

- Norges Handikapforbund ser positivt på forslaget om å styrke opplæring på alderstrinnet 1.- 4.
- NHF støtter forslaget om tidlig innsats.
- NHF vil forslå at denne foreslåtte satsingen foregår innenfor rammene av tilpasset opplæring og at en ikke fører inn nok et begrep "forsterket opplæring"
- NHF krever at det tas skritt for å øke lærertettheten i norsk skole. NHF krever at det innføres nasjonale standarder for minste lærer- og skolelederressurser for den enkelte skole og for hele skoleløpet.
- Det er viktig at en i sammenheng med denne satstingen på forsterka opplæring tar skritt for å sikre at utsatte elevgrupper ikke blir skadelidende. Myndighetene må sikre at tilgangen til lærere med spesialpedagogisk kompetanse øker og styrkes.

Forslag om å endre bestemmelsene om organisering av elvene i grupper – krav til elvenes sosiale tilhørighet. (pkt. 3)

- NHF ser positivt på at en ønsker å styrke elevenes sosiale tilhørighet til en gruppe. Vi støtter også at klassebegrepet gjeninnføres og sidestilles med begrepet basisgruppe.
- NHF krever at departementet innfører nasjonale standarder for klasse/gruppestørrelse.
- NHF mener at § 8 – 2, *Organisering av elevane i grupper*, må klargjøre at en generell utskilling av elever ut fra funksjonsnedsettelse eller andre kriterier bryter med myndighetenes intensjoner om inkludering, slik de kommer til uttrykk i lovverk, offentlige utredninger og dokumenter.

NHF mener at setningen; *For delar av opplæringa kan elevane delast i grupper etter behov*, -må endres til;

Til vanleg skal organiseringa ikkje skje etter fagleg nivå, funksjonsnedsetting, kjønn eller etnisk tilhør.

Forslag om lovfestet plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnopplæringen. (Pkt. 4)

- NHF ser positivt på at det foreslås en årlig rapportering om tilstanden i norsk skole.

- NHF mener at data fra det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet med bl.a. nasjonale prøver, Elevundersøkelsen og andre data som publiseres på udir.no/skoleporten ikke er gode nok til å lage en slik rapport. Skolene må innhente nødvendige data.
- Departementet må følge opp med en veileder som inneholder klare indikatorer som det skal rapporteres på. Det er viktig at indikatorene, læringsresultat, frafall og læringsmiljø, brytes ned til klare delindikatorer.
- Det må være et krav at en slik rapport blir drøftet i de øverste folkevalgte organene kommunestyret og fylkestinget og i styrene for private skoler.

Forslag om å presisere plikten til foreldresamarbeid i grunnskolen. (Pkt 6)

- NHF ser positivt på at det tas skritt for å styrke foreldresamarbeidet i grunnopplæringen. NHF støtter endringene i FUG sitt mandat og at navnet endres til Foreldreutvalget for grunnopplæringen.
- NHF krever at myndighetene umiddelbart tar skritt for å utforme forskrifter med bestemmelser om hvordan dette samarbeidet skal organiseres og hvilke rettigheter og plikter de ulike partene har.

Forslag om lovfestet rett til fysisk aktivitet i grunnskoleopplæringen. (Pkt. 7)

- NHF støtter forslaget om at to uketimer fysisk aktivitet blir en del av elevenes rett og plikt til grunnskoleopplæring
- NHF krever at det stilles krav til skolene om at disse timene legges til rette slik at alle elever kan delta. Forskriftene bør tydeliggjøre dette.

Forslag om å endre bestemmelsene om private skoler for funksjonshemmede. (Pkt. 8)

- NHF støtter departementets vurdering av at det er en rekke forhold rundt disse skolene som må vurderes nærmere. NHF er enig i departementets vurdering at den norske skolen skal være for alle, og at etablering av egne skoler for elever med forskjellige diagnoser ikke harmonerer med målsettingen om inkludering.
- NHF er i mot at det skal kunne tas skolepenger ved denne type skole.
- NHF støtter et syn som går ut på at det ikke må opprettes flere slike spesialskoler

Pkt . 2 Forslag om å lovfeste plikt til forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1. – 4. årstrinn.

Norges Handikapforbund ser positivt på forslaget om å styrke opplæring på 1. 4. årstrinn. NHF støtter også forslaget om tidlig innsats.

NHF er betenekt over at det innføres et "nytt" begrep "forsterket undervisning." Det er et problem i skolen at lærere og skoleledelse har ulike og uklare forståelser av tilrettelagt undervisning, tilpasset undervisning og spesialundervisning. Nå får vi nok et begrep å forholde oss til. NHF ville fortruet at en her snakket om styrket tilpasset opplæring, slik det blir forsøkt forklart i kommentaren. (s. 3) Begrepene her kan i seg selv virke stigmatiserende.

Alle elever har rett til tilpasset opplæring ut fra elevens evner og forutsetninger. Det presiseres at "forsterket opplæring" ikke vil være spesialundervisning og at den ikke vil påvirke elevenes rett til spesialundervisning. (s.3)

Det skal imidlertid settes inn ekstra lærerressurser, gjerne lærere med spesiell kompetanse på lese og regneopplæring samt spesialisert fagpersonell som logopeder og spesialpedagoger, alt rettet mot elever med svake ferdigheter i lesing og regning. Det sies også klart i høringsbrevet at en mulig effekt av dette vil kunne være at det helhetlige behovet for spesialundervisning innenfor grunnopplæringen reduseres. NHF er betenkt over en slik målsetting, da vår oppfatning er at omfanget av spesialundervisning ikke er for stort, men for lite.

NHF frykter at denne satsingen, i hvert fall på kort sikt, vil kunne gå ut over elever med rett til spesialundervisning. Det er stor mangel på spesialkompetanse i den norske skolen. Derfor er det positivt at kommunene tilføres midler gjennom en videreføring av tilskuddet til læremidler tilpasset Kunnskapsløftet, men dette er frie midler og dermed ingen garanti for at de brukes til å ansette flere lærere. Det er mangel på lærere med spesialpedagogisk kompetanse og det vil ta tid før dette behovet er dekket. NHF krever at det innføres nasjonale standarder for minste lærer- og skolelederressurser for den enkelte skole og for hele skoleløpet. Dette vil også være i tråd med målene i Soria Moria erklæringen om større lærertetthet.

Det er viktig at en i sammenheng med satstingen på forsterka opplæring tar skritt for å sikre at elever som i dag får spesialpedagogisk opplæring ikke får redusert sitt tilbud

NHF vil advare mot et ensidig fokus på faglig nivå. En må ikke glemme at et godt læringsmiljø også hever det faglige utbyttet for alle elever.

Pkt. 3 Forslag om å endre bestemmelsene om organisering av elevene i grupper – krav til elevenes sosiale tilhørighet

NHF ser positivt på at en ønsker å styrke elevenes sosiale tilhørighet til en gruppe. Vi støtter også at klassebegrepet gjeninnføres og sidestilles med begrepet basisgruppe. NHF deler bekymringen for at den sosiale tilhørigheten og læringsfellesskapet i norsk skole er i ferd med å svekkes. NHF ser en utvikling i retning av stadig mer segregering i norsk skole. Det opprettes forsterkede enheter. Spesialpedagogisk

kompetanse samles ved enkelte skoler.¹ NHF mener at dette er en utvikling som strider mot overordnede målsettinger i Opplæringsloven. Denne utviklingen er etter NHFs mening med på å svekke skolen både faglig og sosialt. Det må tas skritt for å sikre at pedagogisk, spesialpedagogisk og annen særlig kompetanse kan tas i bruk innenfor rammen av den enkelte klasse. Ulik forskning viser at et godt sosialt fellesskap gir positive effekter for alle elevgruppers faglige læring. Et sosialt fellesskap er nødvendig for at elever skal få trening i å samarbeide med ulike mennesker, få en forståelse for at samfunnet består av mennesker med ulike forutsetninger, lære seg å verdsette mangfold, lære konfliktløsning osv. På bakgrunn av disse forholdene er det viktig å presisere at opplæringen normalt skal foregå i klassen.

NHF mener at § 8 – 2, *Organisering av elevane i grupper*, må klargjøre at en generell utskilling av elever ut fra funksjonsnedsettelse eller andre kriterier bryter med myndighetenes intensjoner om inkludering slik de kommer til uttrykk i lovverk, offentlige utredninger og dokumenter.

NHF mener at setningen; *For delar av opplæringa kan elevane delast i grupper etter behov*, -må endres.

Tekst i departementets forslag:

Til vanleg skal organiseringa ikkje skje etter fagleg nivå, kjønn eller etnisk tilhør.

NHFs forslag:

Til vanleg skal organiseringa ikkje skje etter fagleg nivå, funksjonsnedsetting, kjønn eller etnisk tilhør.

I tillegg til dette bør en i forskriften presisere hva som ligger i dette. Etter NHFs mening skal ikke dette bety at elever som har behov for spesialundervisning, for eksempel en til en undervisning, ikke skal kunne få det. Inndeling i grupper er et godt pedagogisk grep, men grupper skal være sammensatt fra hele elevgruppen og spesialundervisning skal gis med basis i gruppen.

Elever med funksjonsnedsettelser er meget ulike. Å samle elever med ulike funksjonsnedsettelser i en gruppe viser manglende forståelse for at funksjonshemmede er en meget uensartet gruppe. Denne elevgruppen har de samme behov som alle andre elever. NHF mener en god tilpasset opplæring og spesialundervisning for de som har behov for det vil løse dette.

NHF ser med bekymring på at det ikke lenger er noe tallfestet krav til klassestørrelse. Erfaringer vi får del i tyder på at klassene er blitt meget stor ved mange skoler. NHF krever at departementet innfører nasjonale standarder for klasse/gruppetørrelse.

Pkt. 4 Forslag om lovfestet plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnopplæringen

NHF ser positivt på at det nå stilles krav om en årlig rapportering om tilstanden i norsk skole. Det vises til pkt. 3.6 i St.meld. nr. 31 (2007 – 2008) *Kvalitet i skolen*, der det dokumenteres at mange skoleeiere ikke i tilstrekkelig grad følger opp sitt ansvar

---

¹ SSB/KOSTRA 2007

etter lovverket. Tilsyn med norsk skole de senere år viser også at behovet er klart tilstede for tiltak som kan bidra til at kvaliteten på undervisningen øker og opplæringslovens krav oppfylles.

Rapporten må oppfattes som et nyttig verktøy for den enkelte skoleeier, slik at tiltak kan settes inn og kursen korrigeres der resultatene ikke er tilfredsstillende. Erfaringene fra Sverige, som høringsnotatet viser til (s. 11) hvor en i flere år hadde et slikt rapporteringssystem som ikke i tilstrekkelig grad ble fulgt opp. Viser at det er nødvendig med oppfølging. Det må være et krav at en slik rapport blir tatt opp og drøftet av skoleeier.

NHF mener at data fra det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet med bl.a. nasjonale prøver, Elevundersøkelsen og andre data som publiseres på udir.no/skoleporten ikke er gode nok til å lage en slik rapport.

Fylkemannens tilsyn med norsk skole de senere årene avdekker flere mangler. Blant annet at elever ikke får nødvendig tilpasset opplæring. Mange elever med individuell opplæringsplan har problemer med at undervisningsopplegg ikke gjennomføres etter forutsetningene. Det er derfor viktig at departementet følger opp med en veileder som inneholder klare indikatorer som det skal rapporteres på. Det er viktig at indikatorene, læringsresultat, frafall og læringsmiljø, brytes ned til klare delindikatorer.

Pkt. 6 Forslag om å presisere plikten til foreldresamarbeid i grunnskolen

NHF ser positivt på at det tas skritt for å styrke foreldresamarbeidet i grunnskoleopplæringen. NHF støtter endringene i FUG sitt mandat og den foreslåtte navneendring. NHF støtter departementets syn på, at foreldresamarbeid er verdifullt og nødvendig for å skape et godt grunnlag for læring, og at foreldre bør være gode samarbeidspartnere for sine barn. Som det også sies i høringsnotatet er overgangen fra grunnskole til videregående skole krevende for mange elever. (s.18) NHF vil legge til at alle overganger i skolesystemet er vanskelige. Mange foreldre opplever at viktig informasjon knyttet til eleven og elvens behov for tilrettelegging ikke blir videreført fra et skoletrinn til det neste. Mange elever møter en skole som ikke er lagt til rette ved overgang fra et nivå til neste. Tidlig planlegging er nødvendig. Det er positivt at skoleeier får en generell bestemmelse som forplikter til foreldresamarbeid, men dette vil på ingen måte være tilstrekkelig. Foreldre og elev må hele veien sikres en medvirkning. NHF krever at myndighetene umiddelbart tar skritt for å utforme forskrifter med bestemmelser om hvordan dette samarbeidet skal organiseres og hvilke rettigheter og forpliktelser de ulike partene har.

Pkt. 7 Forslag om lovfestet rett til fysisk aktivitet i grunnskoleopplæringen

NHF støtter forslaget om at to uketimer fysisk aktivitet blir en del av elevenes rett og plikt til grunnskoleopplæring, jf. Opplæringsloven § 2 – 1. NHF erfarer at mange funksjonshemmede ikke får delta i den fysiske aktiviteten som skjer på skolen og i skolens regi i dag. Dette er en uheldig ekskludering av elever.

I departementets forslag åpnes det for å gi egne forskriftsbestemmelser for disse uketimene. NHF vil tilrå at dette skjer. Fysisk aktivitet er viktig for elever, ikke minst for elever med funksjonsnedsettelse. NHF krever at det stilles krav til skolene om at disse timene legges til rette slik at alle elever kan delta. Det er nytt at en her går inn å

regulerer aktivitet som ser ut til å ligge utenfor fag, timestfordeling og læreplaner. NHF mener det vil være best om denne nye aktiviteten får en plass innenfor skolens fag og at det presiseres at aktiviteten ledes av faglig pedagogisk personale.

Pkt. 8 Forslag om å endre bestemmelsene om private skoler for funksjonshemmede.

NHF støtter departementets vurdering av at det er en rekke forhold rundt disse skolene som må vurderes nærmere. NHF er enig i departementets vurdering at den norske skolen skal være for alle, og at etablering av egne skoler for elever med forskjellige diagnoser ikke harmonerer med målsettingen om inkludering. Departementets vurdering er at de eksisterende 10 skolene for funksjonshemmede bærer preg av å være spesialskoler, men vi er usikre på om hva denne spesialiseringen er fundert på. NHF deler målsettingen om en sterk satsing på den offentlige skolen og at inkluderende opplæring skal være hovedregelen. NHF har ikke kunnskap om disse skolene gir et godt eller et dårlig tilbud til sine elever. NHF krever at det stilles de samme krav til private som til offentlige skoler.

NHF legger stor vekt på at den norske skolen skal være for alle. NHF er i mot at det skal kunne tas skolepenger for denne type skole. For det første må satsene for tilskudd til elver ved disse skolene avklares. Dersom det åpnes opp for at denne type skoler skal kunne ta skolepenger er vi redd for at dette vil kunne åpne for at skolepenger i større grad blir akseptert. Dersom det er slik at det er det offentlige som likevel må finansiere dette vil vi gå inn for at dette løses ved tilskuddet til hver enkelt skole. Dersom disse skolene skal bestå bør de finansieres av offentlig myndighet og ikke med private midler.

NHF er glad for at det signaliseres at det ikke lenger vil bli gitt hjemler for at nye særskilte skoler for funksjonshemmede opprettes.

Vennlig hilsen
Norges Handikapforbund

Arne Lein
Forbundsleder

Arnstein Grendahl
Ass. Generalsekretær